

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

III. Practicæ Resolutiones circa præfata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

excluso. Minores viginti & vno anno completo excusantur nisi aut voto, aut regula quis obligetur: maiores etiam sexaginta tribus, imò & sexaginta, in dubio de latione *valere*.

Iuris

22. *Quinam præterea à ieiunio excusantur?* Infirmi, prægnantes, nutriendi. Paupertas excusat, nec enim tenetur quis solo pane vescens ieiunare. Labor corporeus ad vitandum damnum, vel notabile lucrum. Præcedens vel futurus labor, v. gr. agriculturalium, qui die ieiunij à labore vacant. Pedites iter agentes: non sic equites in itinere breui, secus si longo, & de viribus dubitetur, aut si temporis ac itineris incommoda peditis laborem communem adæquent.

23. *Quid de laborante ad malum finem libidinis. v. gr.* Non potest ieiunium soluere vt vires colligat, ad crimen patrandum: sed post commissum, potest ad vires recuperandas lassitudini ieiunio soluto occurrere. Præterea opera misericordie excusant, redditio debiti, peregrinatio ex magna deuotione assumpta, exercitium concionandi quotidie, aut docendi.

24. *Quisnam in ieiunio dispensare potest?* Papa dispensare potest per totam vitam, Episcopus tantum cum suis subditis ad tempus. Iusta causa euidens sit, dispensatione non indiget. *Quid in dubio?* Superior dispense. Porò bona fide credens habere se iustam causam, non peccat: dubitans autem experiri tenetur: neque enim quis ex difficultate aut repugnancia à ieiunio excusatur.

CAPVT III.

*Praxis circa materiam de ieiunio ex Societatis
IESV schola.*

§. I. 25. **D**em ieiunij à media nocte in mediam noctem computari, certum est. Cœnans in carnibus pridie ieiunij dubitat, an media nox transacta sit: potest ne cœnam adhuc producere? Potest; quia possessio stat pro cœnante. Idem dubium subest cœnanti Sabbato in piscibus: potest ne carnes edere? Minime; quia possessio stat pro præcepto.

26. *Ad ieiunium quomodo media nox computanda?* Post primum ictum horologij mediam noctem pulsantis, non potest cœna in carnibus die Iouis continuari, & cœnans in piscibus Sabbato vesci carnibus potest. *Quid ad ieiunium naturalis?* Qui post primum ictum horatum aliquid degustaret, non

Examen XIII. De Ieiunio circa Prac. IV. Eccl. 199

non poterit manè Eucharistiam recipere. *Præpositus* i. i. q. 19. *Præp.*
art. 6. dub. 5. num. 8. Monet *Lugo de Euch. d. 15. sect. 2. num. 37.*
si horologium ante pulsam horarum quadrantes præmittat,
horum ad primum quadrantem duodecimam terminari.

27. *Vinum quis in sustentationem sumit, & ad sedandam*
famem extra prandium: an frangit ieiunium? *Asseruit Azor.*
rius part. 1. lib. 7. cap. 10. quæst. 4. At certum est ex communi
non frangere; quia vinum alit per accidens, Ecclesia autem
ea prohibuit, quæ per se alunt. Idem de Chocolate dix-
rim.

28. *Licet ne toties quoties frigidus sit potus hauriendus, ali-*
quid, ne noceat, præsumere? *Licet Azorius quæst. 7.* aliquos *Azor.*
cibos ab hac regula excipiat, Doctores modica in quantitate
omnem cibum permittunt.

29. Famuli ministrantes in mensa, aut mensæ lectores
mox cœnaturi, cum ut melius seruiant, tum ut famem sub-
leuent aliquid prægustant, vel etiam ex reliquiis gulosè
comedunt: an solvunt ieiunium? *Negatiuè Sanch. opusc. Sanch.*
tom. 2. lib. 5. c. 1. dub. 24. n. 2. & 3. respondet.

30. *Dixisti à mortali paruitate excusare materia: assigna*
materia paruitatem. *Duarum vnciarum, quæ est quarta pars*
collationis. *Turrianus summ. part. 1. cap. 256. dub. 27. nu-*
mero 2.

31. *An multa materia parua, ad constituendam notabilem*
materiam continuentur? *Distinguit Salas* i. 2. tract. 13. d. 16. *Salas.*
sect. 26. tunc comestiunculas continuari cum per vnicum vo-
luntatis actum deliberantur. Non placet, sapientissimi Ma-
gistri mei venia; quia absque eo quod sint vnius volitionis
obiectum, sunt vnica vnius indiuidui, vnius diei, vnius co-
ctionis refeccio. Alioqui posset quis fraudare præceptum,
plures refecciones ad modum plurium paruitatum, & per
plures actus intendens.

32. *Scio frangentem semel ieiunium, non peccare sapius*
comedendo, quia Ecclesia à secunda comestione solum præcipit
abstinere: rogo, an ea tem sit ratio, si quis vouisset in pane &
aqua ieiunare? *Ita planè; nam si is semel vinum hausisset in*
notabili quantitate, non teneretur ab illo amplius abstinere.
Quid si vouisset, nihil sumere præter panem, & aquam? *Tunc*
peccaret toties quoties. *Sic Sanchez summ. tom. 1. lib. 4. cap. 11.* *Sanch.*
num. 25.

33. *Vnicam comestionem non debere esse continuam mathe-*
maticè scio: sed sufficere, si moraliter continuetur: unde sur-
gens è medio prandio absque finiendi intentione, potest illud per
aliquod

- Less.** aliquod interstitium perficere: rogo tamen quid si habuisset perficiendi prandij intentionem? Respondet Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 2. num. 11. ad comedendum, mutata intentione redire posse, si durat adhuc prandium. Finitum iam est? Restaurare illud potest, (si nondum sufficienter ederat ad ieiunium) infra quadrantem. *Filliucius tom. 2. tract. 27. p. 2. cap. 2. quæst. 10. num. 41.*
34. *An hora comestionis sit de essentia ieiunij?* Olim erat nona hora diei & tertia post meridiem, nunc vel undecima vel duodecima. Qui illam notabiliter anticipat, peccat solum venialiter. *Lessius citat. num. 13.* Aliquis asseruit adeo esse de essentia ieiunij horam, ut qui siue cum causa, siue sine causa anticipavit, amplius ad ieiunium non teneri. At cum *Laymano lib. 4. tract. 8. cap. 1. num. 4.* contrarium putamus, impeditumque ab itinere, ob quod manè comederat, teneri reliquum diei ieiunare.
- §. 2.** 35. *Si quis ex voto, aut observantia regulari ieiunare die Natiuitatis die Veneris incidente teneretur, non potest frui illius diei obligatione.* festiuitatis privilegio: rogo, si non id expressè vouisset, sed generaliter Veneris aut Sabbati promississet ieiunium, nihil de Veneri, aut Sabbato Natiuitatis determinans: an teneretur ieiunare?
- Molin.** Minimè, (*Molina tom. 2. de Iust. d. 272. n. 3.* ait) quia non est verisimile hunc se ad communis lætitiæ diem obligare voluisse. *Fagundez autem pr. 4. lib. 1. cap. 6. n. 6.* votum docet sumendum esse iuxta receptum Ecclesiæ morem, dum certò non constat de intentione vouentis. At *Suarus de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 20. num. 7.* contrarium asseruit.
36. *Concurrunt in eodem die duo præcepta ieiunij: an duo peccata committat violator?* Si pertineant ad duas virtutes, duplex peccatum est, vnicum si ad vnicam, v.g. in die Veneris confluit vigilia. Frater Minor violans ieiunium, duplici piaculo illigatur, ex Religione ob Regulam, ex temperantia ob præceptum Ecclesiæ. At si vigilia in die Quadragesimæ celebretur, violans ieiunium vnico delicto fœdatur, quia vtrumque præceptum ad eandem temperantiæ virtutem spectat, *Vasquez 1. 2. tom. 2. quæst. 72. art. 6. dub. 98. num. 8. & 9.*
- Vasq.**
37. *An teneamur ieiunare, quando grauis tentatio urget & aliud remedium non obicitur?* *Antonius Ferdinand. de Cordoba part. 4. cap. 12. §. 6. num. 1.* asseruit etiam prægnantes cum periculo prolis teneri: quia salus spiritualis propria aliorum corporali saluti est præferenda. Non admitto, quia cum prægnans possit sese Sacramentorum vsu, ac oratione munire

munire contra carnis stimulos, non debet tantæ iacturæ pro-
lem exponere. Adde supponere gratis Auctorem alia reme-
dia ad sedationem huiusmodi motuum non suppetere cui-
libet. Adest oratio, elemosyna, in Deiparam pietas, vsus
Sacramentorum præsentissimum ad luxuriei stimulos medi-
camen.

38. Excusari dixisti omnes ante vigesimum primum an- §.3.
num: rogo an senes sexagenarij alias robusti ieiunare teneantur? Qui te-
Negat Granado 1. 2. contr. 7. tract. 3. part. d. 6. sect. 5. num. 39. neantur
quia robur senum solet illudere, & iterato indiget alimento. ieiunare.
Quid si vouisset perpetud ieiunare? Adhuc excusat senem se- Granad.
xagenarium Sanchez de Matr. tom. 2. lib. 7. d. 32. num. 17. Sanch.
At Layman lib. 4. tract. 8. cap. 3. num. 2. non approbat. Rogo, Laym.
an sufficiat inceptum esse annum sexagesimum? sufficit, quia
in fauorabilibus annus inceptus pro completo reputatur.
Secus in odiosis, ideo non obligat ieiunium vsque ad annum
vigesimum primum completum. Teneaturne ieiunare die ipsa,
qua complet atatem? Licet hora prima post mediam noctem
compleuerit, non tenetur tota die ieiunare; quia præceptum
totum diem respicit. Dubito an compleuerim atatem. Non
teneris, pro te stante possessione.

39. Iubileum indicitur: lucrantur ne illud iuuenes sine iei-
iunio? Non (inquit Fagundez pr. 4. lib. 1. c. 8. n. 5.) quia gratia Fagund.
illa illi operi illigatur.

40. Dispensatione, carnibus vescor die ieiunij: debeone ie-
iunare? Excusaris (ait Lessius lib. 4. c. 2. dub. 6. num. 41.) quia Less.
ad fragilitatis refectionem confert non solum cibi qualitas,
sed etiam repetitio. Addit, si dispensatus es, eo quod alij
cibi tibi noceant, non excusaris ob contrariam rationem. Henriq.
Ego cum Henriquez lib. 7. c. 13. n. 12. absolutè à ieiunio li-
bero dispensatum ad carnes; quia abstinentia ab his est de
essentia ieiunij.

41. Licet mihi carnibus vesci, sed voto die Veneris ex deuo-
tione abstinere in Quadragesima: teneor ieiunare? Asserit
Sanchez opusc. tom. 2. lib. 5. cap. 5. cap. 1. dub. 30. num. 2. excusa- Sanch.
baris, ideo quod ieiunio essenziale est à carnibus abstinentia:
ergo qui à carnibus abstinet, cur in reliquo violabit ieiu-
nium? contrarium asseruit Turrius. Turr.

42. Quinam ex labore excusentur à ieiunio, speciatim as-
signa. Porro Layman lib. 4. tract. 8. cap. 3. num. 3. liberata iei- Laym.
iunio figulos, argentarios, ferrarios, lignarios, fullones, se-
mentarios, coriarios, textores, pistores. Azorius part. 1. lib. 7. Azor.
cap. 17. quæst. 8. Sutores. Gordonus tom. 2. lib. 6. q. 18. cap. 6.
num. 11.

Laym.
Fagund.
Filliuc.

num. 11. versantes prelum Typographorum, non tamen typorum compositores. *An Sartores, & pictores?* Non excusat Layman. quia facilis labor. At Fagundez *pract.* 4. lib. 1. c. 7. num. 15. & 16. omnes artifices excusari existimat ex Eugeniij IV. priuilegio, siue declaratione. *Filliucius* non improbat.

Fagund.

43. *Excusantur ne concionatores totius Quadragesimæ, aut trium vel quatuor dierum, lectores Grammaticæ, confessarij debiles, & suo muneri assidui, Aduocati, Procuratores, Cantores, qui ex officio canendi victitant, & ieiunando redderentur inhabiles?* Arbitrio boni viri subiaccere debent ex mente Fagundez p. 4. lib. 1. cap. 8. num. 19. Ego Prædicatores totius Quadragesimæ, & rectores Grammaticæ qui quatuor horas ministerio (admodum laborioso) litant, nunquam non eximem à ieiunij obligatione.

Sanch.

44. *An iter agentes teneantur ieiunare?* Pedestres minimè, nec equestres incommodè, aut asperitate frigoris afficiendis, aut qui non inueniunt nisi panem, fructus, aut olera, quia ad prandium insufficientis apparatus. Ex Sanchez *opusc.* tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 15. n. 3.

Azor.

45. *An defessus ex quocunque labore licito, vel illicito obligationi ieiunandi subiaccet?* In licito, v. gr. pilæ defatigatione; & in illicito, v. gr. cum fœminis commissione, aliqui asserunt delinquere, qui prauidit tali labore reddendum inhabilem ad ieiunium. Alij putant absolute liberandum à lege ieiunij; quia quo die obligat præceptum ieiunij, ieiunare non potest, quando verò laborabat licitè, aut illicitè, ieiunij præceptum non illigabat. Quid sit in ieiunij fraudem sese nimium defatigasset? Adhuc liberatur à docto; sed cum Azorio tom. 1. lib. 7. c. 17. q. 9. huiusmodi laboris affectatorem ieiunij violatorem reputamus.

Suar.

46. *Excusanturne ab Episcopalibus ieiunij Regulares?* Ita planè; quia Tridentinum obligans ad festa Episcopalia Regulares, haud efficit de ieiunio memoriam. Suarius de Rel. 4. lib. 4. c. 20. n. 8.

Suar.

47. *Dubitat Regularis, an possit ieiunare: autidnam geret dispensationem petat à Prælato, qui etiam sibi dubio potest dispensationem impertiri; quia non est deterioris conditionis, quàm subditus.*

48. *Scio Petrum paratum frangere ieiunium: possum ne eum ad cœnam inuitare?* Negat Suarius de Charit. 4. 10. sect. 3. n. 2. quia potest contingere, vt ille, te cœnam non exhibente, ieiunium non violet, aut inspiratione præuentus, aut occupatione

Examen XIII. De Ieiunio circa Prec. VI. Eccl. 203

tione impeditus. At *Petrus Hurtado de Mendoza* 2. 2. d. 173. sect. 12. §. 154. te excusat à crimine, si certus esses de futura ieiunij violatione, & illum inuitares cum expressa suppositione, quod alias vellet violare ieiunium, superatque aliqua iusta causa. v.gr. vrbalitas, &c.

49. *Famuli heris cibos vetitos ministrando, peccant?* Si heri ex ignorantia vetitis velci curaret, deberent famuli de errore monere. At violatori ieiunij ministrantes ex munere non delinquent; quia materialiter concurrunt ad ieiunij violationem. *Hurtado* 2. 2. d. 10. diff. 9.

50. *Peccant ne caupones ministrantes coenam eis, quos norunt ieiunium violaturos?* Afferit *Toletus* lib. 6. cap. 5. At *Lessius* lib. 4. cap. 2. dub. 4. num. 24. distinguit. Aut possunt coenam sine notabili incommodo abnegare, aut non. Si possunt, & non sunt illi aliàs coenaturi, ex charitate tenentur: secus si non possunt, &c. Monet *Sanchez* *Summ. tom. 1. lib. 1. cap. 7. n. 35.* con-

fluentes ad caupones plerumq; esse pauperes, operarios, viatores, quos probabiliter credere possunt à ieiunio excusari.

51. *Peccantne venditores ciborum prohibitorum?* Minimè; quia multi illos cibos licitè emunt, nec illis præceptum impositum est explorandi emptorum intentionem. *Fagundez* pr. 4. lib. 1. cap. 10. num. 10.

52. *Darvine possunt carnes pueris ante septennium si sint dolis capaces?* Possunt; quia accidentale est, quod in aliquo rationis vsus acceleretur. *Quid de paganiis?* Etiam, quia non tenentur legibus Christianorum. *Quid de amentibus?* cum pueris ante septennium computandi. *Sanchez* *Summ. tom. 1. lib. 1. cap. 12. num. 16.*

53. *Num pinguedo possit die ieiunij absumi ab eo, qui vitur lacticiij?* Afferit *Fagundez* pr. 4. lib. 1. cap. 2. n. 20. inter carnes non computari, sed inter oua, & lactinia; quia pinguedo ex *Aristotele* 2. de gener. non est caro. Fauet aliquorum Regnorum consuetudo. At in Hispania communiter ab vsu pinguedinis abstinemus. Absumatur igitur, vbi dederit consuetudo.

54. *Darvine in esu carniū materie parutas?* Ita planè sicut in præcepto negatiuo de non furando. Absque causa legitima veniali piaculo reus carnis parum absumis: cum causa non delinquis. v.gr. si coquus, aut ægroti minister cibos prægustes, si ad excitandum ægroti appetitum aliquid absumas, &c. *Sanchez* *opusc. tom. 2. lib. 5. c. 2. dub. 22. num. 10.* quia Ec-

clesia non intendit impedire aut rectam officij administrationem, aut charitatem.

55. *An consuetudo prohibens oua & lactinia quadragesimalis*

Hurt.

Tolet.
Less.

Sanch.

Fagund.

§. 4.
De cibis
quibus
licet ve-
sci die
ieiunij.

Sanch.

Fagund.

Sanch.

malis

- Suar. *mali in ieiunio obliget sub mortali?* Affirmo cum Suario de leg. lib. 7. cap. 15. num. 13. sufficiens signum esse, sub mortali obligare consuetudinem, cum transgressores pœna afficiantur.
- Fagund. Ideo contra Fagundez asserentem pr. 4. lib. 1. cap. 2. n. 12. venialiter delinquere ovis aut lacticiinis vescentem, mortaliter peccare sentiendum. *Urget etiam in Dominico?* Affirmatiuè respondet Henriquez lib. 7. cap. 13. num. 10. *An torcis peccat mortaliter, quoties oua, aut lacticia comedit?* Ita planè sicut carnum esu; quia est præceptum negatiuum.
- Henriq. 56. *Excusat necessitas eos qui alias epulas non habent?* Excusat. Sanchez opusc. tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 19. n. 6. permittit iter agentibus lacticia, quoties pisces non inueniunt.
- Sanch. 57. *Violat ne ieiunium, qui ovis aut lacticiinis in Quadragesima vititur?* Non, sed contra præceptum de abstinendo ab illis delinquit. Sanchez sum. tom. 2. lib. 4. cap. 11. n. 53.
- Sanch. 58. *Prohibentur ne oua, ac lacticia in alijs ieiunijs præter Quadragesimalia?* De iure communi non prohibentur. *An ex consuetudine?* Aliquis ex externis asserit. At Filiuc. tom. 1. tract. 27. part. 2. cap. 3. num. 49. docet talem consuetudinem (si alicubi recepta) ex deuotione introductam, nec obligare: tamen admonendum populum, ne ex erronea conscientia delinquat. In Hispania talis consuetudo quæ obliget sub mortali constare non potest; quia non adest præscriptio Quadragesima annorum ad eam legitimandam requisita.
- Sanch. 59. *Pono vigere in Regnis Hispania consuetudinem hanc: tenentur Regulares subiacere?* Negat Sanchez opusc. tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 21. num. 2. quia consuetudines laicorum non tenentur Clerici, aut Religiosi seruare. At Suarius de leg. lib. 7. cap. 17. num. 12. dissentit.
- Suar. 60. *Possunt ne lacticia in ieiunijs voti, pœnitentia, ac Iubilæi absumi?* Asserit Sanchez sum. tom. 1. lib. 4. cap. 11. quia hæc solum in Quadragesima prohibentur. Addit, si quis vouit ieiunare in Quadragesima, dubitat tamen, an voluerit à lacticiinis abstinere, vtentem lacticiinis non fieri reum voti violati, quamuis contra præceptum Ecclesiæ delinquat. Porro
- Sanch. §. 5. *De ientaculo, seu collatione.* cetera non prohiberi. Quo ad ieiunia autem ex pœnitentia asseruerim dici sequi proprietatem. Si in Quadragesima indicitur, abstinet à lacticiinis, qui priuilegio exemptus non est. Si in alio tempore, non tenetur à lacticiinis abstinere, sed communis ieiunij legibus subiici.
- Henriq. 61. *Ientaculi quantitatem assigna.* Docet Fagundez pr. 4. lib. 1.

Exam. XIII. De Ieiunio circa Prac. IV. Eccl. 205

lib. 1. cap. 4. num. 13. & 19. octo uncias posse permitti. *Filliuc.*
Filliuc.
cuius tom. 2. tract. 27. part. 4. cap. 3. q. 7. num. 33. extendit collationem ad quartam partem cœnæ ordinariæ. Si cœna ordinariæ duarum librarum pondus non superet, vera est *Filliucij* sententia; si excedat notabiliter, falsam omninò reputarim.

62. *Quid de Natiuitatis vigilia? Fagund. ubi sup. asserit sumi posse ientaculum duplo maius, nempe sexdecim unciarum quantitatem, plus, minusve. Sanch. in opusc. dub. 26. num. 1. Sauch. docet sumi posse duplo solita maiorem. Alij autem probabiliter de rebus ad ientaculum illud seruientibus sine limitatione continuè absumi posse opinantur. Adeo tamen, me auctore, habenæ laxandæ, vt ob solemnitatis licentiam, lex temperantiæ non lædatur.*

63. *Exprime iam ciborum qualitatem. Nec oua, vt aliqui ex externis asseruere, de quo Turrianus, esse ait doctrinam Turri. scandalosam, temerariam, & bonis moribus contrariam asseruere, licere pro collatione duo oua absumere. Porro Azorius pisciculos permittit paucos, vulgo Anchobas, Bern. e Iuelas, Camarones. Turrianus parum casei, aut lactis. Azorius idem p. 1. lib. 7. c. 9. q. 8. panem cum amygdalis coctum. Porro Sanch. opusc. tom. 1. lib. 5. cap. 1. dub. 25. n. 4. docet fieri non posse collationem cum caseo, lacte, vel cremore amygdalino.*

64. *Dixisti absentem ad ieiunia sui oppidi non obligari: potest ne quis aliò se conferre, vt ieiunium viter? Fag. posse responderet. Fagund.*

65. *Manè discessurus sum ex loco domicilij vbi est ieiunium, peruenturus vespere ad locum vbi ieiunium non est: possum ne sumere ientaculum in loco domicilij? Potes; quia peruenturus es ad locum, vbi licebit cœnare. Sic Lessius. Vesci ne carnibus Less. licebit? Minimè, licet vespere absumendæ alio in loco sint; quia obligatio abstinendi à carnibus toto die durat: at ieiunij secunda futura comestione proculdubio soluitur obligatio.*

66. *Robusta ne fœmina & prœgnantes aut lactantes excusantur? Less. excusari asserit. Non autem possunt ouis aut carne vesci. Less.*

67. *Dormire quis nequit nisi sumpta vespere cœna: tenetur ne ieiunare? Minimè. Si sufficit manè collatiunculam sumere, & vespere cœnare: tenetur ad id? Non tenetur; quia nemo tenetur pervertere ordinem refectioinum. Ita Filliucius.*

68. *Tenetur ne quis seruorum aut operariorum labores immi-
nuere, vt possint ieiunare? Ex Fernand. & Fag. negatiuè respon-
deo. Itaque non tenetur quis eos solos operarios vocare, qui
cum moderato labore ieiunare possunt. Nec peccat si seruis
onus imponat cū ieiunio incompatible. Imò potest operarios
conducere cū pacto, vt non ieiunent ne aliàs minus laborent.*

69. *Servito*

- Sanch. 69. *Servitores & lectores ad mensam aliquid ante sumunt sine necessitate: solvunt ne ieiunium?* Non, ut Sanchez asserit, quia totum reputatur vnica comestio, quæ tunc inchoata paulò post perficitur.
- Suar. 70. *Dubito, num expleverim annum vigesimum primum. Non teneris ieiunare.* Ita Suarius.
- Sanch. 71. *Cœnans quis die Iouis dubitat an sit audita hora noctis duodecima: potest ne comedere carnes?* Potest, secus si die Sabati cœnaret. Ratio est, quia in priori est libertas edendi, nisi sit duodecima: in posteriori est obligatio non edendi nisi duodecima sit. Ita Sanchez.
- Filliuc. 72. *Anticipatur sine causa hora comedendi die ieiunij: solvitur ne?* Minimè; quia determinatio horæ non est de essentia ieiunij: at delinquetur venialiter nisi sit exigua anticipatio, ut dimidiæ horæ. Sic Filliucius. Colligo Religiosos habentes priuilegium anticipandi prandium per horam, posse sine vlla culpa per horam & dimidiam ante meridiem prandere.
- Azor. 73. *Ieiunans, à mensa exurgo propter aliquod occurrens negotium: possum, rursus rogo, mensam repetere ad continuandam refectionem?* Potes, si breue sit interiectum spatium. Sic Azor. Non approbo sancti sententiam asserentis id esse licitum etiam si spatium duarum horarum intercesserit, dummodo surrexerit à mensa animo reuertendi; id enim à secunda comestione non libero, nisi ita parum absumpserit prius, ut non possit comestio illa omnino subleuare naturam.
- Tann. 74. *Dixisti paruitatem materia à mortali excusare: assignasti materia paruitatem duarum unciarum. Num huiusmodi paruitas materia in esu carniū excusat à lethali crimine?* Assero cum Tannero non excusare, quatenus aduersari professioni fidei existimaretur, qui eo cibo vteretur die ieiunij, aut prohibitionis.
75. *Dixisti potum non violare ieiunium: an vinum assumi potest quoties quis voluerit, licet in magna quantitate?* Potest; immoderatio autem potest temperantiam violare, sed non ieiunium. Itaque quidquid potus est, ieiunium non soluit. Vnde potus ex vino, qui vocatur apud nostrates *Clarea*, seu *Hipocras* licet sit Indicis speciebus conditum, potus est; similiter mulsum, quod aqua melle, & speciebus Indicis præparatur, vulgo *Aloxa*. Lac autem licet alicubi pro potu absumitur ex vini aquæque defectu, potus verè non est, vnde ieiunium proculdubio soluit, non autem accidentaliter violaret, ubi pro potu necessariò adiiicitur.

76. Quid de potione in Hispania, aut Occidentali India, dicta vulgo Chocolate? Aliquando dixi pro potu haberi, sed parum meriti ieiunio relinquere ob vires, quas ieiunanti adicit omnino inedia sublata, aut impedita: nec absolute cuperem usum huiusce potionis uti mortificationis ieiunij ab Ecclesia intentæ apprimè aduersantem: at magis authoritati hærens, quàm rationi, potum esse assero, sed non uti condit abusus, sed quemadmodum potio ab Indis ad Hispaniam peruenit. Vnde Chocolate ouis aut lacte conditum potus non est, sed cibus substantialissimus. Item huiusmodi potio admodum crassa in notabili quantitate ieiunium violat. Verum Chocolate liquidum adeo, ut vnicæ potioni vncia vna adhibeatur sacchari necessarij potus est, & absque scrupulo absumi potest. Vnicam potionem appello quod capit commune vas, quod *Içara* vulgo assolet appellari. Quod si assignatâ proportionem ea potionis quantitas condiatur, licet vas non semel euacuetur, ieiunium non soluitur, temperantia fortassè violata; quia potus est, quemadmodum de vino asseruimus.

77. Die ieiunij ab amico rogatus sum modicum cibi urbanitatis gratia: num venialiter delinquo? Negatiuè cum *Fagundez* respondeo.

78. Tenetur ne paterfamilias filios aut seruos ad ieiunandum cogere? Hortari ut seruent tenetur quidem, sed cogere minimè, uti docet *Toletus*.

Tolet.

79. Num professi ad Religionis ieiunia ante annum vigesimum primum teneantur? Cum *Azorio* & *Saa* existimo non teneri.

Azor.

Saa.

80. Licet ne die Dominica ex deuotione ieiunare? *Bellarminus* licere ait: Scandalum tamen cauendum.

Bellar.

An licet dare cibum ei, quem scis debere ieiunare? *Saa* respondet licere parato non ieiunare, & alibi reperturo cenam dare, urbanitatis causa, aut hospitalitatis, ut supra dixi. Adiucio id non licere Superiori, hoc est, Domino, aut Patrifamilias, si suauiter possit ad ieiunium allicere; sed, ut dixi, seruum, aut filium minimè cogere tenetur.

Saa.